

1. Συναντήσεις με τον Τόμας Πίντσον

Συνάντηση πρώτη. Τέλη του '90. Ξεφυλλίζω κάποιο μουσικό περιοδικό (πιθανόν το *Ποπ & Ροκ*) και σκοντάφτω σ' ένα σύντομο κείμενο (ίσως του Θανάση Μήνα) για το *Vineland*.

Δεν έχω ιδέα ποιος είναι ο Πίντσον, αλλά κάποιο περίεργο σήμα θα έστειλε στον εγκέφαλό μου, γιατί από τότε σε άσχετες στιγμές του ύπνου και του ξύπνου επαναφέρει την εικόνα εκείνου του εξωφύλλου, που μετατράπηκε σε φόντο αναρίθμητων ονείρων.

Συνάντηση δεύτερη. Αρχές της άχαρης δεκαετίας των μηδενικών. Άφραγκη φοιτήτρια, καταφεύγω στο λογοτεχνικό τμήμα της πανεπιστημιακής βιβλιοθήκης. Δανείζομαι και διαβάζω το ένα βιβλίο μετά το άλλο. Μια μέρα, εντοπίζω στο ράφι ένα βιβλίο με τον τίτλο *Βραδείας καύσεως*. Το δανείζομαι χωρίς να έχω διαβάσει το βιογραφικό του συγγραφέα, χωρίς να έχω κάνει τη σύνδεση με το *Vineland*. Νομίζω αυτό που με κάνει να το δανειστώ είναι η φωτογραφία του Πίντσον, το

χαζούτσικο χαμόγελο που θυμίζει κάπως τις άχαρες σχολικές φωτογραφίες όταν τις βλέπεις χρόνια μετά (θεέ μου, πώς φορούσα αυτό το χαζοπουλόβερ; πώς ήταν έτσι τα μαλλιά μου;).

Δεν θυμάμαι πώς μου φάνηκαν τα διηγήματα. Όχι κακά (θα τα θυμόμουν, όπως θυμάμαι το *Εμείς οι ζωντανοί* της Άνν Ραντ που διάβασα τον ίδιο, πάνω κάτω, καιρό), πάντως δεν έτρεξα αμέσως μετά την ανάγνωση να δω αν υπάρχει άλλο βιβλίο του συγγραφέα στη βιβλιοθήκη.

Συνάντηση τρίτη. Μέσα της ίδιας άχαρης δεκαετίας των μηδενικών. Έχω αρχίσει να διαβάζω πολύ σοβαρά καταρτίζω λίστες με τα διαβασμένα βιβλία και λίστες αναγνωστικών στόχων, στους οποίους αναγνωστικούς στόχους προστίθενται διαρκώς τίτλοι καθώς πια η πετριά έχει επεκταθεί: δεν διαβάζω βιβλία μόνο, διαβάζω και για βιβλία.

Όποιος έχει προσπαθήσει να φτιάξει μια λίστα αναγνωστικών στόχων ξέρει ότι αργά ή γρήγορα, φτιάχνοντας τη λίστα, σκοντάφτεις στο όνομα Τόμας

Πίντσον.

Στο μεταξύ (ευλογημένο αλτσχάιμερ) έχω ξεχάσει ότι διάβασα, λίγα μόνο χρόνια πριν, το *Βραδείας καύσεως*, θυμάμαι όμως το όλο μυστήριο που περιβάλλει τον συγγραφέα, κι επίσης βλέπω ότι τα βιβλία του έχουν τη στάμπα του δύσκολου, του απαιτητικού. Επιπλέον, είναι και κομοδίνα, τα ρημάδια, κι εγώ, παρόλο που θέλω να περνιέμαι για αναγνώστρια δυνατή, τρομάρα μου, κατά βάθος φοβάμαι τα κομοδίνα. Το *Ουράνιο τόξο της βαρύτητας* μπαίνει στη λίστα των μελλοντικών αναγνώσεων, αλλά όλως τυχαίως σε κάθε επίσκεψη στο βιβλιοπωλείο η αγορά του αναβάλλεται.

Ο Πίντσον, βέβαια, όπου και να κρυφτείς σε βρίσκει. Κι έτσι, μια μέρα, μια αποφράδα μέρα γενεθλίων, με βρίσκει ντυμένος την πέιπερμπακ έκδοση του *Gravity’s Rainbow*, τυλιγμένη μ’ ένα ασπρομπλέ χαρτί περιτυλίγματος. Δώρο μιας φίλης που δεν τον έχει διαβάσει, αλλά αισθάνθηκε, ξεφυλλίζοντας τον τόμο στο βιβλιοπωλείο, ότι το βιβλίο έχει ενδιαφέρον, οπότε έκανε αυτό που κάνουν συνήθως οι φίλοι μου: μου το αγόρασε, και περίμενε να δει τι θα γίνει μετά.

2. Πίντσον στο ράφι, ελέφαντας στο δωμάτιο

Το επόμενο δίχρονο το βιβλίο ζει μια δυστυχισμένη ζωή σ’ ένα ράφι μιας γκαρσονιέρας 29 τετραγωνικών υγρασίας. Με κοιτάζει επιθετικά όποτε περνάω μπροστά από τη βιβλιοθήκη – και σε τόσο μικρό σπίτι, είμαι σχεδόν συνέχεια μπροστά στη βιβλιοθήκη. Προσπαθώ να τον αγνοήσω. Έχω και δουλειές ρε φίλε: έχω να διαβάσω τα άπαντα του Όστερ.

Πού και πού, κατεβάζω το *Gravity’s Rainbow* από το ράφι. Είναι οι ώρες που η αναγνωστική μου αυτοπεποίθηση είναι στα ύψη. «Δεν γεννήθηκε ακόμα συγγραφέας που θα με νικήσει EMENA», «Δεν γράφτηκε ακόμα βιβλίο που να μη μπορώ να το διαβάσω ΕΓΩ».

Ο Πίντσον έχει άλλη άποψη.

Το χειρότερο είναι ότι δεν έχω κάτι να του προσάψω. Δεν είναι ότι βρίσκω το βιβλίο κακογραμμένο ή βαρετό. Απλώς δεν καταλαβαίνω ακριβώς τι γίνεται: είναι λες και ξαφνικά στον ύπνο μου συνδέθηκα με τον ύπνο κάποιου άλλου και βλέπω το όνειρό του. Εδώ δυσκολεύομαι να βγάλω άκρη με τα δικά μου όνειρα, τι άκρη να βγάλω απ’

τα όνειρα των άλλων;

Προσπαθώ και ξαναπροσπαθώ, αλλά κάθε φορά εγκαταλείπω την προσπάθεια, εκεί, κάπου στη σελίδα 70, βία στην 100.

Ο αναγνωστικός μου ναρκισσισμός περνάει δύσκολες ώρες.

Στο μεταξύ έχω τελειώσει τα άπαντα του Όστερ και, περιμένοντας, πια, να βγάλει κανένα καινούργιο βιβλίο, αρχίζω να διαβάζω τις γυναίκες του, τους φίλους του, τους συγγενείς του.

Πρόβλημα: Αν ξεκινήσεις να διαβάζεις τους φίλους του Όστερ, αργά ή γρήγορα θα σκοντάψεις στον Ντον Ντελίλο, κι αν αρχίσεις ν’ ασχολείσαι με τον Ντον Ντελίλο, αργά ή γρήγορα θ’ ανακαλύψεις ότι πάλι ο Πίντσον σου την έχει στημένη.

Για να διασώσω ό,τι έχει απομείνει από την αναγνωστική μου αξιοπρέπεια (και μετά από ένα ειρωνικό τηλεφώνημα φίλου: «Ελα μωρέ, ο Πίντσον, ευκολάκι, δεν μπορώ να καταλάβω τι σε δυσκολεύει, σα νεράκι έφυγε το βιβλίο κι ήταν και πολύ διασκεδαστικό 1»), αποφάσισα να επιρρίψω την αποτυχία μου στο γεγονός ότι προσπαθούσα να τον διαβάσω στο πρωτότυπο, και να αναζητώ την ελληνική έκδοση.

Enter άλλη φίλη μου, η οποία αποφάσισε ότι για να προσπαθώ και να προσπαθώ τόσο καιρό να το διαβάσω το ρημάδι, παναπεί κάτι έχω στο νου μου, οπότε έκανε αυτό που κάνουν συνήθως οι φίλοι μου: μου αγόρασε το βιβλίο, και περίμενε να δει τι θα γίνει μετά.

3. Τρεις βδομάδες τρόμου

Στις πρώτες σελίδες της μετάφρασης ανακάλυψα ότι το να διαβάζεις Πίντσον στα ελληνικά 2 είναι ελαφρώς πιο εύκολο, αλλά δεν αφαιρεί την πιντσονοσύνη από τον Πίντσον. Ωστόσο, ήταν πια θέμα τιμής για μένα: Ποιος είναι αυτός ο Πίντσον που μου φέρεται έτσι; Ποιος είναι, που νομίζει ότι έγραψε ένα βιβλίο που δεν μπορώ να διαβάσω ΕΓΩ; Θα το διάβαζα το ρημάδι, ίσα για να λέω ότι το διάβασα, και μετά θα χωρίζαν οι δρόμοι μας, εμένα και του Πίντσον *α-που-κακό-χρόνο-νά-’χει*.

Γύρω στις διακόσιες σελίδες μετά, και με την τενοντίτιδά

μου να ξυπνάει για άλλη μια φορά και να ουρλιάζει «Άσε κάτω τη γκουμούτσα, πιάσε τα αντιφλεγμονώδη», ανακάλυψα ότι η σελίδα 200 είναι ένα είδος ψυχολογικού ορίου. Άπαξ και την περάσεις, αρχίζεις να πιστεύεις ότι μπορεί και να υπάρχει φως στο βάθος του τούνελ.

Καθόλη τη διάρκεια της ανάγνωσης, με προβλημάτιζαν τα μουσικοχορευτικά διαλείμματα. Προσπαθούσα να φανταστώ αν ο Πίντσον κάνει τέτοια μουσικοχορευτικά διαλείμματα γενικά: αν σταματάει μια συζήτηση με φίλους και πιάνει ένα γιουκαλίλι, αν, σ’ ένα μποτιλιάρισμα, βγαίνει απ’ το αυτοκίνητό του και αρχίζει να χορεύει ανάμεσα στ’ αυτοκίνητα υμνώντας τα γουρούνια.

Παραπάνω από μία φορές σκέφτηκα ότι ίσως θα έπρεπε να είχα πάρει ναρκωτικά πριν ξεκινήσω να διαβάζω το βιβλίο.

Παραπάνω από μία φορές σκέφτηκα να το παρατήσω. Κάθε φορά που σκεφτόμουν να το παρατήσω, ο κύριος Πίντσον πετούσε κάτι τόσο ανερευθρίαστα όμορφο, που αναγκαζόμουν να συνεχίσω το διάβασμα.

Παραπάνω από μία φορές υποψιάστηκα ότι ο λόγος που δεν εμφανίζεται ποτέ είναι ότι ξέρει πολύ καλά ότι αρκετοί αναγνώστες του τον ψάχνουν για να τον πνίξουν. Αρκετοί απλώς θα τον πνίξουν στις αγκαλιές, στα κοπλιμέντα και στις αλά Ρουβίτσες circa 90s λιποθυμίες, αλλά κι αυτό πνιγμός είναι, άντε να την παλέψεις’ κι άλλοι θα θέλουν απλώς να τον πνίξουν με την κυριολεξία της λέξης. Δεν μπορούσα να αποφασίσω σε ποια από τις δύο κατηγορίες άνηκα.

Προς τη μέση του βιβλίου άρχισα να καταλαβαίνω το βασικότερο λάθος της προσέγγισής μου στον Πίντσον.

Ο Πίντσον, κατάλαβα, δεν είναι ένας συγγραφέας που τον διαβάζεις για να τον καταλάβεις.

Δεν ξεκινάς να διαβάζεις το *Gravity’s Rainbow* προσπαθώντας να βγάλεις νόημα.

Μπαίνεις στο *Gravity’s Rainbow* με τον ίδιο τρόπο που μπαίνεις στα όνειρά σου: απλώς τα ζεις, χωρίς να ξέρεις τι θα γίνει μετά.

Όταν κάποτε επιτέλους τελείωσα το *Gravity’s Rainbow*, μεσημέρι στην αυλή, άρχισα να φωνάζω ενθουσιασμένη. Ανακοίνωσα σε έκσταση στον γείτονά μου ότι τέλειωσα το *Gravity’s Rainbow*. Δεν μου έδωσε συγχαρητήρια. Με

κοίταξε λιγάκι ανήσυχος. Ήμουν κατενθουσιασμένη.

Κοίταξα τον ουρανό. Περίμενα να συμβεί κάτι. Να απλωθεί μια κραυγή, να πιάσει εντελώς ξαφνικά μια μπόρα, να με κουτσουλήσει ένα περιστέρι, ίσως.

Κάτι.

Δεν συνέβη τίποτα.

Άφησα το βιβλίο στη βιβλιοθήκη σκεπτόμενη ότι θα έμενε να σκονίζεται εκεί ευχαριστημένο, μαζί με όλα τα διαβασμένα βιβλία, κι έτσι ευχάριστα θα περνούσε ο καιρός.

Και δεν θα ξαναγινόταν λόγος για τον Πίντσον.

4. There’s no escaping the Commander

Γρήγορα ανακάλυψα ότι δεν αφήνεις εσύ τον Πίντσον. Αυτός σε αφήνει, αν θέλει. Μπορεί έτσι όπως το γράφω να ακούγεται κάπως σαν ανέκδοτο με τον Τσακ Νόρις, αλλά κάπως έτσι είναι. Όσο πιο γρήγορα το αποδεχτείς, τόσο το καλύτερο.

Ήμουν περήφανη που διάβασα το *Gravity’s Rainbow*, κάπως μπερδεμένη που δεν σταμάτησε να περιστρέφεται η Γη γύρω απ’ τον άξονά της επειδή διάβασα το *Gravity’s Rainbow*, κι έτοιμη να συνεχίσω τη ζωή μου χωρίς τον Πίντσον, αλλά υπολόγιζα χωρίς τον Πίντσον.

Δεν υπολόγιζα, για παράδειγμα, ότι ο φίλος που μου έκανε πλάκα επειδή έβρισκα τον Πίντσον δύσκολο θα μου χάριζε το *Against the Day* 3, απλώς και μόνο για να δει, κι αυτός, τι θα γίνει μετά.

Δεν υπολόγιζα ότι ένα απλό αίτημα σε άλλο φίλο για το μεταφρασμένο *Against the Day* θα έφερνε στα χέρια μου και το *V*.

Δεν υπολόγιζα ότι η όλη περιπέτειά μου με τον Πίντσον θα είχε τόσο εντυπωθεί στο φαντασιακό των φίλων μου, τόσο, ώστε θα εμφανίζονταν σε παρουσίαση του βιβλίου μου φορώντας μπλουζάκια *Εγώ είμαι ο Τόμας Πίντσον*.

Δεν υπολόγιζα ότι η φήμη του πιντσονιστή προηγείται της οριστικής μεταμόρφωσής του σε πιντσονιστή.

Τέλος, δεν υπολόγιζα ότι το *Gravity’s Rainbow* θα αποδεικνυόταν, στη δική μου περίπτωση τουλάχιστον,

βιβλίο βραδείας καύσεως.

Όπως ορισμένα επίμονα όνειρα (σ' εμάς, τουλάχιστον, που το μισό μας κεφάλι είναι κρυμμένο στα σύννεφα) επιστρέφουν σπασμένα σε θραύσματα σε ανύποπτες στιγμές του ξύπνου, έτσι και το *Gravity's Rainbow*.

Δεν θα προσπαθήσω καν να το θέσω σαν κριτικός. Αλλά, να: το *Gravity's Rainbow* ήταν μια ισχυρότατη ένδειξη ότι οι δυνατότητες της λογοτεχνίας, όσος λόγος κι αν γίνεται για το τέλος της, εξακολουθούν να είναι τεράστιες.

Η ύπαρξη του Πίντσον με διαβεβαιώνει από μόνη της, εφόσον αυτός ο κόσμος δεν έχει ακόμα καταστραφεί, άνθρωποι εξακολουθούν να γεννιούνται και να γράφουν ιστορίες, για την ύπαρξη επιγόνων του. Και μερικές φορές εκτιμάς έναν συγγραφέα διαβάζοντας τους επιγόνους του. Κρίνεις τον δάσκαλο απ' τους μαθητές του.

Κάπως έτσι οδηγήθηκα στον Γουάλας.

Κι αυτή τη φορά, μπροστά στις 1.200 σελίδες του *Infinite Jest*, αν κι ο όποιος αναγνωστικός μου ναρκισσισμός είχε πια για τα καλά χαντακωθεί, ήξερα ότι γίνεται. Ότι μπορούν να γραφτούν χίλιες τόσες σελίδες μυθιστορήματος που να έχουν λόγο ύπαρξης, κι ότι μπορώ να τις διαβάσω.

Ο Γουάλας δεν θα ήταν ο Γουάλας που διαβάζουμε σήμερα χωρίς τον Πίντσον, και κατά πάσα πιθανότητα κι εγώ δεν θα διάβαζα Γουάλας αν δεν είχα διαβάσει τον Πίντσον.

Στο μεταξύ, το *Gravity's Rainbow* επανερχόταν ξανά και ξανά στο μυαλό μου.

Έπειτα διάβασα το *Vineland*.

Το *Crying of Lot 49*.

Το *Inherent Vice*.

Έπειτα ανακάλυψα ότι ο Πίντσον είχε νικήσει.

Απλώς, αν θέλετε να διαβάσετε τον Πίντσον, η συμβουλή μου, φορ γουότ ιζ γουόρθ, είναι οι εξής δύο:

1) Μην ξεκινήσετε από το *Gravity's Rainbow*. Ξεκινήστε από το *Crying of Lot 49* ή το *Vineland* (προτιμότερο το *Vineland* από το *Inherent Vice*: έχω την εντύπωση ότι το δεύτερο δεν δίνει τόσο σαφή εικόνα του πιντσονισμού, ώστε να λειτουργεί καλά σαν εισαγωγή).

2) Μην διαβάζετε προσπαθώντας να καταλάβετε. Διαβάστε προσπαθώντας να το ζήσετε σαν εμπειρία.

Υποσημειώσεις

1. Για την ιστορία, αργότερα ανακάλυψα ότι δεν μιλούσε καν για το *Gravity's Rainbow*. Μιλούσε για το *Crying of Lot 49*.

2. Με την ευκαιρία, να εκφράσω για άλλη μια φορά την παντοτινή ευγνωμοσύνη μου στον Γιώργο Κυριαζή, που διευκόλυνε τη μάχη μου με το κτήνος, συγνώμη, τον Πίντσον.

3. Ναι, ο ίδιος που δεν είχε διαβάσει το *Gravity's Rainbow*. Το θράσος μερικών ανθρώπων.